

Innlandet
fylkeskommune

Kultur - Kunst og kultur

Kulturdepartementet
c/o Kulturdepartementet Postboks 8030 Dep

0030 OSLO

Deres ref:
21/5804

Vår ref:
2022/10828-5
Øyvind Midtskogen

Dato:
26.10.2022

Til fylkeskommunene ved fylkeskultursjef - innspill til stortingsmelding om kunstnerpolitikken

Vi viser til brev hvor det bes om innspill til stortingsmelding om kunstnerpolitikken. Innlandet fylkeskommune behandlet saken i hovedutvalget for kultur 26. oktober 2022 og har følgende innspill:

Innlandet fylkeskommunen vurderer det som viktig at det ikke blir en statlig fokusert melding, men at den omtaler hele infrastrukturen inkludert tiltakene fra kommunesektoren. Alt fra kunst i opplæringen (kulturskole, DKS, annet) og koblingen til skole og utdanningsfeltet, til arenaer for produksjon og formidling er relevant. Fylkeskommunene gir for eksempel støtte til regionale kunstsentre, stipender, kunstlåver, kunstnerresidenser, dansekompanier m.m. Feltet er fragmentert og mangfoldig med mange ulike aktører, og den brede kunstpolitikken må synliggjøres.

Kunsten er en viktig demokratibygger gjennom å være en kanal for ytringer som trener oss i å leve i et uenighetsfellesskap. Kunstpolitikk og demokratipolitikk må derfor ses i sammenheng. En aktiv kunstnerbefolkning er en viktig ressurs i et demokratiperspektiv, fordi meningsutveksling, debatt og stillingstakning krever "yttere" som løfter fram tematikker og skaper innhold å diskutere. I tillegg kommer kunstens evne til å belyse fra nye og uventede synsvinkler og å stille vedtatte sannheter i et nytt lys.

Armlengdes avstand er et viktig prinsipp. Innlandet fylkeskommune mener det bør synliggjøres alternative metoder for å ivareta kunstnerisk ytringsfrihet enn lovfesting. Et annet sentralt tema som bør belyses er forholdet til de digitale formidlingsarenaene. Hva skjer med blant annet kunstnerøkonomien når visningsarenaene blir mer digitale?

1. Hva er de største utfordringene for at flere kunstnere og kulturarbeidere skal kunne bo og virke i deres region/landsdel?

Viktige utfordringer i Innlandet er lange reiseavstander. Det er også enkelte steder langt mellom kompetansemiljøene. På de mindre stedene er det utfordringer med kollektivtransport, men også mangel på gode arenaer for visning, formidling og produksjon. Geografien i Innlandet er slik at store områder ligger utenfor byene. En annen viktig forutsetning for å kunne bo og virke, er at det er et økonomisk grunnlag som gir

Postadresse:
Postboks 4404
Bedriftssenteret
2325 Hamar

Besøksadresse:
Innlandet fylkeskommune
Parkgata 64
Hamar

Telefon: +47 62 00 08 80
E-post: post@innlandetfylke.no
Internett: www.innlandetfylke.no
Org.nr.: 920717152

arbeidsplasser / oppdrag for kunstnere i Innlandet. Den kulturelle skolesekken er et viktig. Det samme er utsmykkingsprosjekter i offentlig rom. Gode statlige stipendordninger, sammen med prosjektmidler er andre virkemidler.

Det visuelle kunstfeltet påpeker at inntektene ved utstillinger i hovedsak er knyttet til salg. For denne gruppa vil det være sentralt å styrke utstillingshonorarene, da visuelle kunstnere i dag er blant de lavest lønnede.

Samtidig er det avgjørende med et godt økonomisk grunnlag for å opprettholde velfungerende regionale kunstinstitusjoner med tilstrekkelige ramme for frie midler til prosjekter, som gjør det mulig å inngå ulike former for samarbeid med eksterne kunstnere / miljøer.

En annet grep er legge til rette for at forestillinger / utstillinger gis økonomiske midler, slik at de også kan spilles og vises andre steder i Innlandet. I et fylke som Innlandet med lange avstander forutsetter det blant annet programmeringsmidler.

Innlandet har mange eldre kunstnere. En oppgave er å se hvordan en kan få yngre til å bosette seg i distriktene. Spørsmålet blir da hvordan en gjør distriktene i Innlandet attraktive for bosetting. Videre blir det et spørsmål om tilgang til egnede virkemidler som kan gjøre distriktene mer attraktive gjennom ulike satsinger.

Utfordringen for mange kan være at de utenfor byene ikke inngår i et nettverk eller fellesskap med andre kunstnere. I Innlandet med store geografiske avstander vil være viktig å skape velfungerende nettverk og samarbeid for å utvikle kulturlivet, også utenfor de største byene.

Senter for keramisk kunst (SKK), Ringeby Prestegard er et godt eksempel hvor en har lykket med å skape en møteplass, her er det etablert en arena for innovative prosjekter, kunstnerisk utveksling, utstillinger og workshoper i leire. Gjennom hele året inviteres kunstnere på artist-in-residence opphold, etterfulgt av en utstilling.

Et annet forhold eller utfordring er hvordan en i større grad kan synliggjøre kunstens rolle og betydning inn i andre prosjekter og satsinger. Det kan her være i samarbeid med for eksempel næringslivet. Kunstnere besitter kompetanse som ofte ikke benyttes fullt ut. De kan slik være en ressurs i de lokalmiljøene de bor i.

2. Hvilke kunstfelt har det største potensialet for å oppnå økt rekruttering og etablering i deres region/landsdel?

Det profesjonelle kunstfeltet er mangfoldig, men har noen felles utfordringer uavhengig av kunstart. På overordnet nivå vil det være viktig å arbeide for at den enkelte kunstart har en infrastruktur og en verdikjede som legger til rette for utvikling og ny rekruttering på de premissene som er best for kunsten. Her vil både en solid grunnmur og ulike kunstneriske fyrtårn være sentrale. Et utdanningstilbud innen musikk, dans og drama, kulturskoler, andre kulturaktører og videregående opplæring innen estetiske fag er alle viktige deler av en slik grunnmur, sammen med gode utdanningstilbud også på universitets-/høgskolenivå for de fleste kunstarter.

Det må imidlertid framheves at Innlandet fylkeskommune med nysatsingen Musikk i Innlandet har markert et ønske om å satse på både produksjon og formidling av musikk i

hele fylket. Her er det et stort potensial gjennom å ta utgangspunkt i Innlandets mange ulike musikere og musikkaktører.

Dans er også et felt som har et stort potensial til økt rekruttering. Videre er det i dag få muligheter for utdanning innenfor visuell kunst og film- og det audiovisuelle feltet. Her bør de statlige midlene i større grad fordeles regionalt for å styrke bransjen.

De øvrige kunstuttrykkene har et stort potensial dersom det legges til rette for det. Tiltak som nevnes fra kunstfeltet er bla kunstnerresidenser, forskole til kunstakademiet, produsentutdanning, lett tilgjengelige studioer.

3. Hvilken rolle kan institusjonene spille for økt tilgang til kulturarbeidsplasser og kompetansemiljøer?

Innlandet er av de regionene i landet med færrest kunstinstitusjoner. Solide kunstinstitusjoner er verdifulle og en nødvendig del av den kulturelle infrastrukturen. For Innlandet vil det være viktig å styrke disse da de gir oppdrag til mange kunstnere som er bosatt utenfor de store byene. Foruten Teater Innlandet, må Musikk i Innlandet trekkes fram. Det er en stor fylkeskommunal satsing for å styrke musikkfeltet i Innlandet gjennom bruk av profesjonelle musikere innenfor alle sjangere med hele Innlandet som virkefelt. Statlig medfinansiering er en forutsetning for at satsingen skal nå sitt fulle potensiale.

En viktig forutsetning for å lykkes innebærer tilstrekkelige rammetilskudd til institusjonene. Det er avgjørende for rekruttering, prosjektoppdrag og ansettelser.

Solide institusjoner har også en viktig rolle som møteplasser for kompetanseutveksling mellom kunstnere, men også mellom andre aktører. Institusjonene er også av stor betydning for samarbeid mellom ulike aktører, slik at de er i stand til å ta sin regionale rolle utover det å produsere og formidle. De har slik også en viktig veiledersrolle for studenter og praktikanter. De bidrar videre med kompetanse i ulike prosjekter og i andre sammenhenger som krever kunstfaglige vurderinger. De faste stillingene ved disse institusjonene er av stor betydning for å opprettholde et stabilt kunstnermiljø i regionen. Institusjonene er også betydningsfulle partnere i internasjonale prosjekter.

4. Hva er fylkeskommunenes viktigste virkemidler for å legge til rette for flere kulturarbeidsplasser og kompetansemiljøer?

Innlandet fylkeskommune vurderer det som viktig å ha en kunstpolitikk som til enhver tid reflekterer de utfordringer og muligheter som er i Innlandet. Det innebærer blant annet å forsøke og ha forutsigbare økonomiske rammer for kunst- og kulturlivet i regionen. Spesielt for de større institusjonene som mottar faste årlige driftstilskudd. Men det er også av betydning for årlige festivaler og andre kulturarrangement.

I Innlandet har ordningen med kunstnerresidenser / kunstnerlåver vært et viktig virkemiddel for å øke aktiviteten og interessen for ulike kunstneriske uttrykk. Stipender er et annet virkemiddel som gir kunstnere anledning til å konsentrere seg om sitt kunstnerskap. For fylkeskommunen er det også viktig at det finnes prosjektmidler som gjør det mulig å støtte opp om initiativ fra både kunstinstitusjoner, men også fra kunstnere og andre aktører som driver innenfor kunstfeltet.

Innlandet har gjennom sine midler til ulike kunst- og kulturprosjekter sett betydningen av disse tildelingene, der relativt små midler genererer store ringvirkninger til lokalsamfunnene. En overføring av statlige prosjektmidler forvaltet av Kulturrådet til fylkeskommunen, ville ha vært et grep som hadde medført en mer samlet innsats og helhetlig grep som kunne ha gitt større effekter.

Fylkeskommunens innkjøpsordning er også et virkemiddel som bidrar til inntektsmuligheter for kunstnere i Innlandet.

Arenaer og møteplasser for dialog og kunnskapsutveksling er et annet virkemiddel som fylkeskommunen ser verdien av. Dette er også noe kunstnere og ulike kulturaktører framhever for å være av stor verdi. Samspeillet mellom de ulike aktørene er nødvendig for å kjenne til de ulike aktørenes ønsker og behov.

Et annet perspektiv som fylkeskommunen er bevisst på er at kunst og kultur må ses som et viktig felt også innenfor andre planer og satsinger, for eksempel innenfor inkludering og folkehelse. Fylkeskommunens rolle som tilrettelegger for samarbeid og møter er viktig. Fylkeskommunene kan også ha en sentral rolle som part i større prosjekter.

Av viktige virkemidler må også nevnes Den kulturelle skolesekken. Ordningen er naturligvis viktig for kunstneroppdrag også utenfor byene.

5. Hvordan kan de ulike forvaltningsnivåene best arbeide sammen for å nå målet om flere kulturarbeidsplasser og kompetansemiljø over hele landet?

En viktig forutsetning for å lykkes er en offensiv og aktiv kulturpolitikk på alle de tre forvaltningsnivåene. Sentrale grep her er planer, økonomi og relevante virkemidler som støtter opp om initiativ og satsinger.

Nyskapende satsinger på tvers av forvaltningsnivå vil være viktige læringsarenaer for utvikling og styrking av samarbeidet. Et eksempel her er kunstprosjektet Mjøsa som var et samarbeid med blant annet fylkeskommunene, kommuner og kunstnere. Staten må være tungt inne med både med driftsmidler og tilskudd til store økonomiske løft, slik som til blant annet den nye fylkeskommunale satsingen Musikk i Innlandet. Her er samarbeidet med en rekke ulike musikkmiljøer og kommuner sentralt. En slik satsing er med på å legge til rette for produksjon, distribusjon og formidling i hele fylket. Fylkeskommunen med sitt regionale ståsted, har en viktig rolle i arbeidet med å legge til rette for slike strukturer som gjør dette mulig.

Det vil videre være en fordel at planverkene i de tre forvaltningsnivåene har visse felles satsinger og prioriteringer. På samme tid kan det være nødvendig med stimuleringsordninger som gjør at kommunene velger å prioritere arbeidet med slike planer. Selv om planer er et viktig grep, vil det være viktig at initiativ fra kunstfeltet tas vare på selv om ikke disse alltid er i tråd med planene. De foregående punktene forutsetter god dialog mellom de tre forvaltningsnivåene, men også med feltet det gjelder.

Innlandet fylkeskommune har utarbeidet en ny kulturstrategi for 2022 – 2026. Gjennom innspillene fra kulturfeltet ble betydningen av å se på utdanningen, der grunnopplæring, høyere utdanning og det frivillige kulturlivet må ses i sammenheng med den profesjonelle kunsten, som en del av en større helhet.

Fylkeskommune ser det som viktig at KS nå har tatt en aktiv rolle også innenfor kulturfeltet. Det er av stor betydning for kompetansedeling og koordinering av dette feltet mellom de ulike forvaltningsnivåene kommuner og fylker. Dialog er mellom ulike aktører er nevnt som viktig for samordning, men samtidig er det avgjørende å finne de rette og gode læringsarenaene. Det viktige her er å etablere hensiktsmessige nettverk og møtearenaer for utveksling av erfaringer og kunnskap.

For det offentlige er det videre en utfordring med både å ta vare behovet for gode, forutsigbare økonomiske rammer for de etablerte institusjonene og samtidig gi rom for nye initiativ.

En må her se til at den enkelte kunstart har en infrastruktur og komplett verdikjede som tar vare kunstens levekår, utvikling og ny rekruttering på de premissene som er best for kunsten, slik at den kan oppfylle sin samfunnsrolle. Her må alle de tre forvaltningsnivåa supplere hverandre.

Med vennlig hilsen

Randi Langøigjelten
Fylkessjef
Kulturavd.

Øyvind Midtskogen
Seniorrådgiver

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur.